

PREGLEDNO O PESNIŠKEM JEZIKU

RETORIČNE FIGURE

- **METAFORA:** raba besed v prenesenem pomenu
- **METONIMIJA** ali **PREIMENOVANJE:** je retorična figura, v kateri je ime za neko stvar zamenjano z drugim imenom, ki je s prvim v vzročni ali kateri drugi zvezi
- **SINEKDOHA** ali **SOVZPREJETJE** poimenovanje celote z njenim delom; zamenjava na odnosu količin (*pet glav je gnal na semenj; narod si bo pisal sodbo sam, ne frak mu je ne bo in ne talar*)
- **POOSEBITEV** ali **PERSONIFIKACIJA:** živali, stvari in pojmi prejmejo človeške lastnosti
- **KOMPARACIJA** ali **PRIMERJAVA:** homerska primera (značilnost kakega dogodka je ponazorjena z drugim, obsežnejšim dogodkom), slovanska antiteza (prispodoba, ki vsebuje vprašanje, zanikanje in zatrdilo)
- **STALNO REKLO** ali **FRAZEM**
- **OKRASNI PRIDEVNIK** ali **EPÍTETON ORNANS**

⇒ GLASOVNE:

- **RIMA** ali **POLNI STIK:** ena od temeljnih glasovnih figur; spada med najpomembnejša pesniška merila, ujemanje glasov, delimo jo:
 - o po obliki povezav:
 - **ZAPOREDNA** (aa bb cc),
 - **OKELPAJOČA** (ab ba),
 - **PRETRGANA** (ab cb),
 - **PRESTOPNA** (ab ab cd cd),
 - **VERIŽNA** (aba bab cbc),
 - **POVRATNA** (abc abc),
 - **ZAOBRNJENA** (abc cba),
 - **ZAPLETENA**
 - o po položaju v verzu: končna, notranja
 - o tipi rim in asonanc:
 - **moška ali krepka rima** (en naglašen zlog),
 - **ženska ali šibka rima** (dva zloga),
 - **tekoča rima ali asonanca** (trije zlogi)
- **ASONANCA** ali **SAMOGLASNIŠKI STIK:** ujemanje samoglasnikov na koncu zaporednih besed
- **ALITERACIJA** ali **SOGLASNIŠKI STIK: C:** ujemanje soglasnikov na začetku zaporednih besed

- **PODOBNOGLASJE** ali **ONOMATOPOIJA**: posnemanje naravnih/živalskih glasov

⇒ **STAVČNE:**

- **PONAVLJANJE** ali **ITERACIJA**

- o **ANAFORA**: ponavljanje na začetku zaporednih verzov ali stavkov
xxx _____
xxx _____
- o **EPIFORA**: ponavljanje na koncu zaporednih verzov ali stavkov
_____ xxx
_____ xxx
- o **ANADIPLOZA**: ponovitev na koncu prvega in na začetku drugega verza ali stavka
_____ xxx
xxx _____
- o **EPANALEPSIS**: ponovitev na začetku prvega in koncu drugega verza ali stavka
xxx _____
_____ xxx
- o **PODVOJITEV** ali **GEMINACIJA**: zaporedno ponavljanje iste besede ali besedne zveze
xxx, xxx _____

- **PRIPEV** ali **REFREN**: ponavljanje na koncu posameznih verzov ali kitic
- **PODOBNOGLASJE** ali **ANOMINACIJA**: ponavljanje besed z istim korenem
- **STOPNJEVANJE** ali **KLIMAKS**: stopnjevanje z rabo vedno močnejših izrazov
- **PRETIRAVANJE** ali **HIPERBOLA**: *gore premikati; teče rdeča kri, da bi gnala mlinske kamne tri*
- **BISTROUMNI NESMISEL** ali **OKSIMORON**: zveza dveh izključujočih se pojmov (*molče trobental bo; tišina vpije do neba*)
- **MNOGOVEZJE** ali **POLISINDETON**: kopičenje veznikov (*in...in...in...*)
- **BREZVEZJE** ali **ASINDETON**: opuščanje veznikov (*Prišel, videl, zmagal. - Cezar*)
- **NAMIG** ali **ALUZIJA**: skrivaj meri na kako znano dejstvo (*fante zbiraš, si prevzetna, se šopiriš, ker si zala*)
- **BESEDNA IGRA** ali **PARONOMAZIJA**: raba besed z enako ali podobno zvočno podobo, a z različnim pomenom (*sreča človeka le sreča*)
- **NASPROTNA STAVA** ali **ANTITEZA**: trditev, ki nasprotuje, protipomenke (*biti ali ne biti*)
- **ZAMOLK** ali **APOSIOFEZA**: prekinitev, opustitev konca, ki pa ga lahko slutimo (...)
- **NAGOVOR** ali **APOSTROFA**: nagovor nenavzočih oseb ali reči (*kdaj te videl bodem sin moj!*)
- **VZKLIK** ali **EKSKLAMACIJA**: posledica začudenja, pretresa (*kako strašna slepota je človeka*)

- **IZPUST** ali **ELIPSA**: izpuščanje stavčnega člana, pregovori (*zapihal jug*)
- **ZANOS** ali **EMFAZA**: poudarjanje besede, ki ji hočemo dati globlji pomen (*umrl je mož; v vsakem človeku je nekaj človeka*)
- **OLEPŠEVANJE** ali **EVFENIZEM**: izraz ki omili drug, neprijeten izraz (*včeraj svečo revci so držali*)
- **GOVORNIŠKO** ali **RETORIČNO VPRAŠANJE**: ne pričakujemo odgovora, razumljiv sam po sebi
- **GOVORNIŠKI ODGOVOR**: včasih sledi vprašanju
- **POSMEH** ali **IRONIJA**: smešenje pod videzom resnobe
- **SKROMNOST** ali **LITOTA**: zanikanje nasprotja (*na Dunaju mu ni šlo dobro*)
- **IZNENADENJE** ali **PARADOKS**: trditev, ki izraža nasprotje tega, kar se pričakuje ali je splošno priznano (*biti mlad v teh težkih časih, to se pravi brez mladosti biti mlad*)
- **VZPOREDNOST** ali **PARALELIZEM**: oznaka stvari na več načinov, Biblija (*iz dima v ogenj, z dežja pod kap, z jame v brezno*)
- **OPISOVANJE** ali **PERIFRAZA**: neko besedo nadomesti več drugih besed

⇒ RITEM:

- **STOPICE**

- o **TROHEJ** (-u)
- o **JAMB** (u-)
- o **DAKTIL** (-uu)
- o **ANAPEST** (uu-)
- o **AMFIBRAH** (u-u)
- o **SPONDEJ** (- -)

- **HEKSAMETER** ali **ŠESTOMER**

-uu | -uu | -uu | -uu | -uu | -u

- **LAŠKI** oz. **ITALIJANSKI ENAJSTEREC**

u- | u- | u- | u- | u- | u

U - nepoudarjen zlog

- - poudarjen zlog